

İNTİHAR GİRİŞİMİ OLAN KADINLARIN DUYGULARINI AÇMA DAVRANIŞI*

E. Arzu ORAL**

Özet: Bu çalışmada intihar girişiminde bulunan kadınların duygularını başkalarına açma davranışları araştırılmıştır. ESPS (Emotional Self Disclosure Scale-Duygularını Açma Ölçeği) kullanılmıştır. Çalışmada, a) İntihar girişimli grup (İ.G.) (n=33), b) Psikiyatrik grup (P.G.) (n=33) ve c) normal grup (N.G.) (n=33) olmak üzere üç farklı grupta toplam 99 denek yer almıştır. Ayrıca, İ.G., girişim sonrasında psikolojik yardım isteyen istememeye göre iki gruba ayrılarak farklı hedef kişilere duygularını açmaları açısından değerlendirilmiştir. Psikolojik yardım isteyen grup 18, psikolojik yardım istemeyen grup ise 15 denekten oluşmuştur. ESDS ile toplanan verilerin istatistiksel analizleri ortalamalar arası farklar test edilerek yapılmıştır. İ.G. ile N.G. arasında aileye öfke; kadın terapistte mutluluk, kıskançlık ve sakinlik; erkek terapistte sakinlik duygularının açılması konusunda anlamlı farklılık bulunmuştur. İ.G. ile P.G. arasında kadın terapistte mutluluk, kıskançlık ve sakinlik duygularının açılması konusunda anlamlı farklılık bulunmuştur. İ.G.'ta

psikolojik yardım isteyenlerle, istemeyenler arasında yapılan karşılaştırmada, yalnızca erkek terapistte açılma konusunda anlamlı farklılık saptanmıştır.

Summary: The aim of this study was to investigate the emotional self-disclosure of the women who attempted suicide. In this context, to evaluate the self-disclosure of the women who attempted suicide ESDS (Emotional Self-Disclosure Scale) was used. The sample of the study consisted of 3 groups: a) suicide attempted group (SG) (n=33), b) psychiatric group (PG) (n=33) and c) normal group (NG) (n=33), a total of 99 subjects. Suicide attempters were separated into two groups according to those who search for help (18) against those who did not (15) and were assessed for their emotional self-disclosure. Data gathered by ESDS were analyzed by using t test for matched groups. Statistical analyses revealed that there were significant differences between NG and SG in disclosure of anger feelings towards their family. The sex of the therapist played a significant role in disclosure of happiness, jealousy, calmness emotions. Disclosure of these feelings to the female therapist were found to be significantly different between NG and SG as well as in SG and

* Bu çalışma yazarın "İntihar Girişimi Olan Kadınların Duygularını Açma Davranışı ile Kaygı Durumları Arasındaki İlişki" adlı H.Ü. Sos. Bil. Ens. Uygulamalı Psikoloji yüksek lisans tezinin bir kısmının özetidir.

** Uzm. Psk. A.Ü. Psikiyatrik Kriz Uygulama ve Araştırma Merkezi.

PG. When suicide attempted subjects who demanded psychological help and those who didn't were evaluated the only difference found were in disclosure of emotions to the male therapist. Suicide attempted group who requested psychological help preferred the male therapist for emotional self-disclosure.

GİRİŞ

İntihar ve intihar girişimi psikoloji, sosyoloji, felsefe, din ve kriminoloji gibi değişik çalışma alanlarıyla bağlantılı olarak araştırılabilen konulardan biridir. Sağlık alanında çalışanların, özellikle de ruh sağlığı profesyonellerinin gerek değerlendirme, gerek müdahale ve gerekse önleme açısından özel ilgi alanıdır.

Bir kişinin kendi yaşamına son vermek için bilerek düzenlediği bir ya da bir dizi eylem olarak tanımlanabilen intihar, bazı toplumlar için belirli koşullar altında normal-hatta zorunlu sayılırken, bazılarında ise ruh sağlığı bozukluğunun güvenilir bir belirtisi sayılmaktadır.

İntihar kararı alarak onu gerçekleştirmeye çalışanların bazıları ölürken, çoğunluğu şu ya da bu şekilde ölümden kurtulmaktadır. Sırasıyla, tamamlanmış ve tamamlanmamış intiharlar olarak tanımlanan (Beck ve ark. 1975) bu eylemlerin her ikisinde de kişiler yaygın bir yalnızlık ve katlanılmaz psikolojik baskı altında bulduklarını doğrudan ya da dolaylı şekilde belirtmektedirler. (Pöldinger, 1989) İntihar girişiminin amacı ister tehdit, ister gerçek bir ölme isteği ya da dikat çekmek olsun süregiden ilişkiler düzeni içinde iletişimde güçlük yaşanmaktadır. (Bergman ve Brismar 1991) Farberow'un (1975) intihar girişimlerinde kişilerarası etmenler olarak ele aldığı tartışmalar, gerginlikler bu iletişim problemine birer örnektir. İletişim olayı bilgi, düşünce ve duygu aktarımını içerdiğine göre, intihar girişimi konusunda psikolojik ya da sosyal pek çok değişkenin yanısıra kendi duygularını açma

(emotional self-disclosure) davranışının araştırılması da önem kazanmaktadır.

Kendini açma, bir kişinin kendisi hakkındaki bilgiyi başka birine iletmesidir. Kişinin düşünceleri, duyguları ve yaşantıları hakkındaki kişisel bilgileri açma isteği demografik özellikler, ruhsal sağlık ve kişilik özellikleriyle ilişkilidir. Garcia ve Geisler (1988) kendini açma davranışını pozitif bir kendilik algısının oluşması ile ilişkili olan sözel bir davranış olarak tanımlarlar. Kendini açma bir kendini gerçekleştirme tekniğidir. Bir alıcının başka herhangi bir kaynaktan öğrenemeyeceği kişisel bilginin gönüllü olarak serbest bırakılması söz konusudur.

Cozby (1973), ruh sağlığı yerinde olan kişilerin kendileri için anlamlı olan az sayıda kişiye daha çok açıldıklarını savunur. Tersine, zayıf uyumu olan bireylerin ise sosyal çevredekilerden hemen hemen herkese düşük ya da yüksek derecede kendini açma ile karakterize olduklarını belirtir.

Kendini açma konusunda, gerek kendini açma ve gerekse açılan kişilerin cinsiyetleri sıklıkla çalışılan konular olmuştur. (Snell ve ark. 1989) Post ve arkadaşları (1978) kendini açma konusunda duygusal hareketliliğin, özellikle de kaygının ele alınması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu araştırmacıların ilgi alanı daha çok test kaygısıdır. Hem durumsal ipuçları ve hem de bireyin kaygı yaşamaya doğuştan eğiliminden kaynaklanan durumluk kaygının kendini açmanın daha düşük düzeyde oluşmasına yol açtığı bulunmuştur.

Araştırmacı ve yazarlar kendini açmanın yaş, cinsiyet, evlilik doyumu, ruhsal sağlık ve kültürel farklılıklarla ilişkisine değinmişlerdir. (Douvan ve Adelson 1966, Ak. kay. Garcia, Geisler 1988, Jourard 1971, Cozby 1973, Snell ve Ark. 1988) Kendini açma örüntülerinin gelişmesinde erken çocuklukta geçirilen yaşantıların yanısıra, cinsiyete bağlı farklılıkları sürdüren kültürel normların yetişkinlikte de sürdürülmesinin etkisi vardır.

Snell ve arkadaşları (1989) tarafından duygusal olarak kendini açma davranışını değerlendirmeyi amaçlayan çalışmada, açılan kişinin kadın olması durumunda açılanların, duygusal açılma için, daha fazla isteklilik gösterdikleri saptanmıştır. Ayrıca kendini açma davranışında kültürlerarası farklılıklar da olduğu bulunmuştur. Kültürlere göre kendini açma davranışında farklılıklar olmasına karşın, genel erkek rolünde sınırlanmış duygusallık ve ketlenmiş duygularının yaşanması söz konusudur. Bunun yanısıra kadın rolü için açık olmaya karşılık, erkek rolü için başarı yüklemesinin yapıldığı gözlenmiştir.

Duyguların başkalarına açılması ile genel evlilik doyumu arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. (Levinger ve Senn 1967; Hendrick 1981). Evlilikte kadınların duygularını açığa vuran kişiler olarak gözlemlendiği belirtilmektedir. Ancak kendini açma her zaman ödüllendirici olarak bulunmamıştır (Levinger ve Senn 1967).

Chaikin ve Derlega (1974) kişinin kendi hakkındaki mahrem bilgiyi yanlış zamanda ve yanlış kişilere açmasının yetersiz sosyalleşmeyi yansıtılabildiğini ya da uyumsuzluğa işaret edebildiğini vurgulamışlardır. Chaikin ve Derlega'ya göre (1974) kendini açma uygun olduğu durumda, açmama da uyumsuzluğa ait bir gösterge olabilmektedir. Böyle bir birey, geri çekilmiştir ve yüzeysel bir düzey dışında diğerleri ile ilişki kuramamaktadır.

Selçuk (1989) üniversite öğrencileri arasında kendini açma davranışını değerlendirdiği çalışmada, kız ve erkeklerin puanlarını kızlar lehinde farklı bulmuştur. Ayrıca kızların annelerine aynı cinsten yakın arkadaşlarına ve danışmana erkeklerden daha fazla açıldıklarını; babaya, karşıt cinsten yakın arkadaşına ve öğretmene açılmalarında ise farklılık olmadığını bulmuştur.

İlgili yayınlar incelendiğinde kendini açma davranışının daha çok "normal" gruplar üzerinde

araştırıldığı görülmektedir. Duygularını açma davranışının araştırıldığı bir dizi çalışmada (Snell ve ark. 1989) gönüllü üniversite öğrencileri denek olarak kullanılmışlardır.

İntihar konusunda duygusal paylaşımın yeri gözönüne alındığında, konunun bu yönüyle de incelenmesinin gerekli ve yararlı olabileceği savunulabilir. Bu nedenle, genel yaklaşımlar çerçevesinde, duygularını açma davranışının "normal" denekler yanında intihar girişimli bir grup denek üzerinde de araştırılması bu çalışmanın gerekçesi ve temel çıkış noktasıdır. Kaygı bir kişilik özelliği boyutu oluşturması ve depresyonla birlikte görülebilmesi nedeniyle, grupların sürekli ve durumluk kaygıları ile kendini açma davranışı arasında bir ilişki olup olmadığını saptamak çalışmanın bir başka amacı olmuştur. Buradan hareketle, duygusal olarak kendini açma davranışı açısından, intihar girişimi olanlar ve intihar girişimi olmayan psikiyatrik hastalar ve intihar girişimi olmayan normal kadınlar arasında fark olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Ayrıca, intihar girişimli grup, psikolojik yardım isteyenler ve istemeyenler olarak iki alt gruba ayrılmış ve bu iki grup arasında duygularını açma davranışı açısından fark olup-olmadığına bakılmıştır.

YÖNTEM

Denekler:

Çalışma grubunu, A.Ü. Psikiyatrik Kriz Uygulama ve Araştırma Merkezi ve S.B. Ankara Hastanesi Acil servisinde acil müdahaleleri tamamlanan, intihar girişiminde bulunan kadınlar oluşturmuştur.

Çalışma grubu ile benzer özelliklere sahip 2 karşılaştırma grubu kullanılmıştır. İntihar girişimi olmayan kadın psikiyatrik hastalar (PG) ve psikiyatrik yardım almamış normal kadınlardan oluşan bu gruplar A.Ü. Tıp Fakültesi Psikiyatri

Kliniği ve fakültenin çalışanları ile yakınlarından seçilmiştir. Deneklerin seçiminde kadın olma ve 15-45 yaş arasında olma nitelikleri temel alınmıştır. İG için psikiyatrik tanı almamış olma, PG için psikotik belirtilerin olmaması ve değerlendirme aşamasının henüz tamamlanmış olması; NG için daha önce herhangi bir psikolojik yardım almamış olmalarına özen gösterilmiştir.

Çalışmada yer alan gruplar demografik özellikler açısından eşleştirilmeye çalışılmış 3 grubun her birinde 33 kişi olmak üzere toplam 99 kişi çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Yaş ortalamaları İG için 21.27 (6.3), PG için 22.58 (5.77) ve NG için 21.85 (6.78) olarak belirlenmiştir. Her bir grupta eğitim açısından lise eğitiminde; medeni durum açısından evli olmada; yaşam ve barınma durumu açısından aile ile yaşamada; aile büyüklüğü açısından çekirdek ailede yoğunlaşma olduğu saptanmıştır. İG'undaki deneklerin %15.11'ü, PG'undaki deneklerin %30'31'i N.G.'taki deneklerin %12.21'si son zamanlarda yaşamalarını önemli derecede etkileyen bir olay olduğunu belirtmiştir. PG'ta tanı dağılımı şöyledir: 11 anksiyete bozukluğu, 11 depresif reaksiyon, 6 somatoform ağrı bozukluğu, 3 panik bozukluğu, 2 vaginismus. P.G.'ta 6 denekte psikiyatrik bozukluğa ek olarak fiziksel bir rahatsızlık, İ.G.'unda 3 denekte, N.G.'ta 2 denekte fiziksel bir rahatsızlık belirlenmiştir.

İ.G.'ta önceki intihar girişimleri dikkate alındığında 2 denegin daha önce 1 intihar girişimi olduğu saptanmıştır. İntihar girişimi yöntemi olarak ilaç alımını kullanan denek sayısı 32 iken kesi yolu ile girişimde bulunan denek sayısı 1'dir. İntihar girişimi nedeni olarak 15 denegin eş ve/veya kayınvalideyle tartışma, 9 denegin anne, baba ve/veya kardeşe tartışma; 8 denegin erkek arkadaş, sözlü veya nişanlı ile tartışma ve 1 denegin de tecavüze uğrama sonrası girişimde buldukları saptanmıştır.

Kendilerine yakın hissedip, güvendikleri insanların olup olmadığının sorgulandığı ifadeye N.G.'taki denekler, bu özelliği taşıyan yakınları olduğu ve sık sık görüştiklerini, P.G.'taki deneklerden de 22 tanesi buna olumlu yanıt verip, sık görüştiklerini belirtirken; İ.G.'taki deneklerin yalnızca 9 tanesinin olumlu yanıt verdiği gözlenmiştir.

Bilgi Toplama Araçları

1- Kişisel Bilgi Toplama Formu:

Yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, genel yaşam koşulları, sağlık durumu gibi değişkenler üzerinde durumu belirlemede kullanılmak üzere araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

2- ESDS- Duygusal Olarak Kendini Ölçme Ölçeği: (Emotional Self Disclosure Scale) (Snell ve ark. 1988).

Sekiz ayrı alt başlıkta (depresyon, mutluluk, kıskançlık, kaygı, öfke, sakinlik, durgunluk, korku) toplam 10 maddeden oluşan bir ölçektir. Her duygu durumu 1 farklı hedef kişi üzerinde (erkek/kadın, arkadaş, erkek/kadın terapist) 5'li Likert tipi ölçekle kendini açmaya istekliliğinin derecesini belirlemeyi amaçlamaktadır. Puanların yüksekliği kendini açma derecesinin yüksekliğinin ölçüsü olarak alınmaktadır. Ölçek, gönüllü Üniversite öğrencileri üzerinde geliştirilmiştir. Ölçekle ilgili özgün çalışmada, güvenilirlik kontrollerinde Cronbach'ın Alpha katsayısının .83 ile .95 arasında değiştiği görülmüştür. Test-tekrar test yöntemiyle yapılan güvenilirlik irdelemelerinde ise .35 ile .76 arasında değerler bulunmuştur. Ölçek ilk geliştirilme aşamasında Jourard (1971) tarafından geliştirilmiş olan Kendini Açma Ölçeği ile orta derecede ilişkili bulunmuştur. (Snell ve ark. 1988) ESDS'nin Türkiye koşullarına uyarlanması yazar tarafından yapılmıştır. Üniversite öğrencileri ve yetişkinlerden oluşan bir grup denek üzerinde çalışılmıştır. Güvenirlik kontrollerinde Cranbach Alpha

Katsayısının .69 ile .92 arasında değiştiği saptanmıştır. Test-tekrar test yöntemiyle yapılan güvenilirlik irdemelerinde ise .52 ile .74 arasında değerler bulunmuştur. ESDS'nin geçerlik çalışmalarında ise Selçuk (1989) tarafından geliştirilen KAE (Kendini Açma Envanteri) ile ilişkisine bakılmış ve .21 ile .51 arasında anlamlı korelasyonlar elde edilmiştir.

3- *STAI-Durumluluk Sürekli Kaygı Envanteri* (State and Trait Anxiety Inventory) (Spielberger ve ark. 1970).

STAI'nın Türk normlarına uyarlanması Öner ve Le Compte (1983) tarafından yapılmıştır. Ölçek, durumluk ve sürekli olmak üzere kaygıyı iki boyutta ele almaktadır. Araştırma ve klinik ortamlarda sıklıkla kullanılan güvenilir ve geçerli bir ölçektir.

İşlem

Bilgi toplama araçları, çalışma grubundaki deneklere buldukları kurumda; karşılaştırma grubundaki deneklerden psikiyatrik hastalara tedavi oldukları kurumda, diğerlerine (normal deneklere) çalıştıkları kurum ya da yaşadıkları ev ortamında bireysel olarak uygulanmıştır. İntihar girişimi olan deneklere, tıbbi müdahaleleri bitip, işbirliği kurabilecek duruma gelmelerinden sonraki 2-8 saat içerisinde uygulama yapılmıştır.

Psikiyatrik grubu oluşturan deneklerin de buldukları kurumda değerlendirme aşamasının henüz tamamlandığı denekler olmasına çalışılmıştır.

Her denek için önce kişisel bilgi toplama formu doldurulmuş sonra sırasıyla STAI (Durumluk-sürekli) ve ESDS uygulanmıştır.

İntihar girişimi olan denekler, girişim sonrası, psikolojik yardım isteyip istememelerine göre sözler ifadeleri dikkate alınarak iki gruba ayrılmıştır. Kendini açma davranışı açısından bu iki grup ayrıca değerlendirilmiştir.

Gruplararası karşılaştırmalarda bağımsız gruplar için t-testi; grup içi karşılaştırmalarda bağımlı gruplar için t-testi ve değişkenler arası ilişkilerin araştırılmasında korelasyon tekniği kullanılmıştır.

BULGULAR

İntihar girişimi olanlar ile intihar girişimi olmayan normallerin arkadaş, aile, kadın terapist ve erkek terapistte açılmalarına ait aldıkları ortalama puanlar arasında fark olup olmadığı bağımsız gruplar için t-test kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır. İ.G. ile N.G. arasında arkadaş, aile, kadın terapist ve erkek terapistte açılma açısından anlamlı fark bulunamamıştır.

Dört farklı hedef kişiye sekiz farklı duygu durumunun açılması konusunda İG ile NG arasında fark olup-olmadığı da bağımsız gruplar için t-test kullanılarak araştırılmıştır. Tablo 1'de İG ile NG arasında farklı duygu durumlarını arkadaşça açma konusunda anlamlı farklılık olmadığı; ancak aileye açma konusunda yalnızca öfke duygusunun açılması açısından anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($X_1=13.060\pm 5.673$; $X_2=16.182\pm 4.693$; $t=-2.435$; $p<.05$). Kadın terapistte açılma konusunda mutluluk ($X_1=18.757\pm 5.761$; $X_2=14.878\pm 6.479$; $t=2.571$; $p<.05$) kıskançlık ($X_1=10.695\pm 5.758$; $X_2=13.909\pm 5.817$; $t=-2.255$; $p<.05$) ve sakinlik ($X_1=16.909\pm 5.428$; $X_2=12.697\pm 5.423$; $t=3.155$; $p<.01$) duygularının açılmasında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Erkek terapistte açılma konusunda ise yalnızca sakinlik duygusunun açılması açısından farklılık saptanmıştır ($X_1=14.394\pm 6.214$; $X_2=11.303\pm 5.519$; $t=2.136$, $p<.05$).

İ.G. ile P.G.un arkadaş, aile, kadın terapist ve erkek terapistte açılmalarına ait alt bölümlerden aldıkları ortalama puanlar arasında fark olup olmadığı bağımsız grup için t-test kullanılarak araştırılmış, anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 1: İntihar Girişimi Olan Grup ile İntihar Girişimi Olmayan Normaller Arasında Farklı Hedef Kişilere Farklı Duygu Durumlarının Açılmasına Ait Ortalama, Standart Sapmalar (Ss) ile Manidalık Testi Sonuçları.

ESDS Alt Ölçeği	Denek Grubu	I.G. (n=33)		N.G. (n=33)		t (s.d.=64)
		\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	
ARKADAŞ	Depresyon	16.757	6.005	15.509	5.536	.596
	Mutluluk	20.000	5.939	19.606	4.444	.303
	Kıskançlık	13.818	5.001	14.454	5.124	-.486
	Kaygı	16.757	6.067	16.030	4.921	.534
	Öfke	13.394	5.499	14.606	5.249	-.916
	Sakinlik	16.454	5.546	15.606	5.098	.646
	Durgunluk	13.121	4.839	14.787	4.241	-1.487
	Korku	16.000	5.662	16.787	5.140	.659
			14.091	5.669	16.424	4.861
AİLE	Depresyon	20.001	4.383	20.939	3.976	-.909
	Mutluluk	19.788	5.140	15.212	4.973	1.492
	Kıskançlık	15.909	5.329	17.727	4.543	-1.492
	Kaygı	13.060	5.673	16.182	4.693	-2.435*
	Öfke	16.364	5.048	16.909	5.180	-.433
	Sakinlik	13.273	5.848	15.293	5.257	-1.476
	Durgunluk	16.666	5.383	18.757	4.257	-1.750
	Korku	17.485	5.894	14.909	5.653	1.811
			18.757	5.761	14.878	6.479
KADIN TERAPİST	Depresyon	10.695	5.758	13.909	5.817	-2.255*
	Mutluluk	17.333	5.435	15.000	5.635	1.712
	Kıskançlık	15.545	6.398	14.636	5.378	.621
	Kaygı	16.909	5.428	12.697	5.423	3.155**
	Öfke	15.000	5.974	13.788	5.441	.862
	Sakinlik	17.666	5.284	16.061	6.072	1.146
	Durgunluk	13.606	6.605	13.333	5.566	.182
	Korku	15.878	6.845	13.818	6.502	1.254
			13.424	5.466	12.333	5.577
ERKEK TERAPİST	Depresyon	14.303	6.157	13.939	5.673	.250
	Mutluluk	12.788	5.946	13.939	5.499	-.816
	Kıskançlık	14.394	6.214	11.303	5.519	2.136*
	Kaygı	12.666	6.132	12.878	5.476	-.148
	Öfke	14.273	6.563	14.969	6.182	.443
	Sakinlik					
	Durgunluk					
	Korku					

* p<.05

** p<.01

Tablo 2: İ.G. ile P.G. Arasında Farklı Hedef Kişilere Farklı Duygu Durumlarının Açılışına Ait Ortalama ve Standart Sapmaların (Ss) İle Mandantlık Testi Sonuçları.

ESDS Alt Ölçeği	Denek Grubu	İ.G. (n=39)		P.G. (n=33)		t (s.d.=64)
		\bar{X}	Ss	\bar{X}	Ss	
ARKADAŞ	Depresyon	16.757	6.005	16.132	5.871	.427
	Mutluluk	20.000	5.989	19.485	5.842	.354
	Kıskançlık	13.848	5.001	13.576	5.056	.219
	Kayıgı	16.757	6.067	16.273	6.201	.321
	Öfke	13.391	5.499	15.848	5.868	-1.759
	Sakinlik	16.454	5.546	16.121	5.759	.239
Durgunluk	13.394	4.839	12.545	5.315	.419	
Korku	16.000	5.662	16.363	5.925	-.255	
AİLE	Depresyon	14.091	5.669	14.061	5.640	.022
	Mutluluk	20.001	4.383	18.757	6.005	.962
	Kıskançlık	13.788	5.140	12.878	5.260	.711
	Kayıgı	15.909	5.329	14.606	5.477	.979
	Öfke	13.060	5.673	13.848	5.652	.565
	Sakinlik	16.364	5.048	15.242	5.874	.832
Durgunluk	13.273	5.848	11.121	4.702	1.647	
Korku	16.666	5.383	15.364	6.363	.897	
KADIN TERAPİST	Depresyon	17.485	5.874	16.242	6.782	.786
	Mutluluk	18.757	5.761	14.576	6.910	2.670*
	Kıskançlık	10.695	5.758	15.242	6.042	-3.131**
	Kayıgı	17.333	5.435	17.788	6.999	-.295
	Öfke	15.545	6.398	16.818	6.962	-.773
	Sakinlik	16.909	5.428	13.606	6.219	2.298*
Durgunluk	15.000	5.974	14.424	6.495	.375	
Korku	17.666	5.284	17.212	6.932	.289	
ERKEK TERAPİST	Depresyon	13.606	6.605	13.394	7.352	.123
	Mutluluk	15.878	6.845	12.757	7.219	1.802
	Kıskançlık	13.424	5.466	12.939	6.883	.317
	Kayıgı	14.303	6.157	14.333	7.955	-.017
	Öfke	12.788	5.946	13.757	7.529	-.175
	Sakinlik	14.394	6.214	11.606	6.717	1.751
Durgunluk	12.666	6.132	11.727	6.733	.592	
Korku	14.273	6.563	13.757	7.941	.287	

* p<.05

** p<.01

Dört farklı hedef kişiye sekiz farklı duygu durumunun açılması konusunda İ.G. ile P.G. arasında fark olup olmadığı araştırılmış ve Tablo-2'de gösterilmiştir. Yalnızca kadın terapist açılma konusunda mutluluk ($X_1=18.757\pm 5.761$; $X_2=14.576\pm 6.910$; $t=2.670$; $p<.05$) kıskançlık ($X_1=10.695\pm 5.758$; $X_2=15.242\pm 6.042$; $t=-3.131$; $p<.01$) ve sakinlik ($X_1=16.909\pm 5.428$; $X_2=13.606\pm 6.219$; $t=2.298$; $p<.05$) duygularının açılması açısından iki grup arasında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir.

İntihar girişimi olan kadınların arkadaş, aile, kadın terapist ve erkek terapistte açılmaya ait puanlar ile, durumluk ve sürekli kaygı puanları arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

İntihar girişimi olanların, kendini açma ölçeğinde farklı hedef kişilere açılmalarına ait alt bölümlerden aldıkları ortalama puanlar arasındaki farklar bağımlı gruplar için t-test kullanılarak

Tablo 3: İntihar Girişimi Olan Kadın Deneklerin Farklı Hedef Kişilere Açılmalarına Ait Ortalamalar Arası Fark ve Standart Sapmalar ile Manidarlık Testi Sonuçları.

Hedef Kişiler	\bar{D}	Ss	t(s.d.= 32)
Arkadaş/Aile	3.061	9.664	.317
Arkadaş/Kadın Terapist	-8.364	8.898	-.940
Arkadaş/Erkek Terapist	16.182	7.689	2.132*
Aile/Kadın Terapist	-11.425	6.891	-1.657
Aile/Erkek Terapist	13.121	9.785	1.341
Kadın Trp./Erkek Trp.	24.545	7.527	3.261*

* $p<.05$

** $p<.01$

araştırılmıştır. Tablo-3'de görüldüğü gibi yalnızca arkadaş/kadın terapist ($X_1=126.030\pm 35.802$; $X_2=134.394\pm 40.394$; $t=2.132$; $p<.05$) ve kadın terapist/erkek terapist ($X_1=134.394\pm 40.394$; $X_2=109.848\pm 43.160$; $t=3.261$; $p<.01$) arasındaki açılmalarda anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

İntihar girişimi olanlar arasında girişim sonrası psikolojik yardım isteyenlerle istemeyenlerin

Tablo 4: İntihar Girişimi Sonrası Psikolojik Yardım İsteyen ve İstemeyen Deneklerin ESDS'de Farklı Hedef Kişilere Açılmaya Ait Ortalama ve Standart Sapmaları ile Manidarlık Testi Sonuçları

Hedef Kişi	Denek Grubu	Psk.Yard. ist.(n=18)	Psk.Yard. istm.(n=15)	t (s.d.=31)
	Arkadaş	$\bar{X}=131.611$ Ss=36.232	$\bar{X}=128.733$ Ss=35.322	.983
Aile	$\bar{X}=123.555$ Ss=35.763	$\bar{X}=122.266$ Ss=36.550	.099	
Kadın Terapist	$\bar{X}=141.333$ Ss=38.475	$\bar{X}=126.066$ Ss=42.376	1.051	
Erkek Terapist	$\bar{X}=124.833$ Ss=33.129	$\bar{X}=91.866$ Ss=47.853	2.261*	

kendini açma ölçeğinin alt bölümlerinden aldıkları ortalama puanlar karşılaştırıldığında yalnızca erkek terapistte açılma konusunda anlamlı fark bulunmuştur.

($X_1=124.833\pm 33.129$; $X_2=91.866\pm 47.853$; $t=2.261$; $p<.05$) (Bkz. Tablo-4) Yardım isteyen intihar girişiminde bulunan kadın deneklerin erkek terapistte duygularını açmaya daha istekli olduğu bulunmuştur.

İntihar girişimi grubunda, psikolojik yardım isteyenlerle istemeyenlerin durumluk ve sürekli

kaygı ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar karşılaştırıldığında, anlamlı farklılık saptanamamıştır.

TARTIŞMA

Temelde intihar girişimli kadın denekleri ele alan bu çalışmada öncelikle ele alınan soru, intihar girişimli kadınların duygularını farklı hedef kişilere açmaları arasında fark olup olmadığıdır.

İntihar girişimi olan kadınların arkadaş, aile, kadın terapist ve erkek terapistle açılmaları karşılaştırıldığında erkek terapistle karşı kadın terapisti seçmeye eğilimleri olduğu görülmektedir. Bu da genel kadın erkek rolleri ve davranışlarında gözlenen eğilimlerle uygunluk göstermektedir. Kadınlar kendini açma konusunda hemcinslerini tercih eder görülmektedir. Bu da Snell ve arkadaşlarının (1988) bulgularıyla tutarlılık göstermektedir.

Arkadaşa açılma ile erkek terapistle açılma arasında bulunan farkın ise kadın terapistle erkek terapistle açılma arasında bulunan farkla benzerlik taşıdığı düşünülmektedir. Çünkü arkadaşta açılma intihar girişiminde bulunan kadınlar için daha çok kız arkadaşta açılma anlamını taşıyor olabilir. Sonuç olarak cinsiyete bağlı bir seçim yapılmış olduğu düşünülebilir.

İ.G. ile N.G.'un farklı hedef kişilere açılmalarına ait puanları arasında farklılık olmamakla birlikte aileye açılma açısından yalnızca öfke duygusunda farklılık göstermeleri intiharda öfke duygusunun kendisine yönelmesi yorumunu destekler görülmektedir. (Freud 1956, Menninger 1966) Yalnızca arkadaşta açılmada herhangi bir duygu durumu için farklılık saptanamamıştır. Benzeri durum İ.G. ile karşılaştırılmasında da söz konusudur.

İ.G. ile P.G. ve N.G.'taki denekler arasında arkadaşta açılma konusunda hiçbir duygu durumu için anlamlı farklılık olmaması grupların yaş ortalamalarının (sırasıyla 21.27-22.58-21.85) yakın

olmasıyla da açıklanabilir. İlgili çalışmalar yaş gruplarına göre açılma yönünün değişebildiğini, benzer yaşta olmanın benzer açılmayı getirdiğini (cinsiyet farklılıkları olmasıyla beraber) ileri sürmektedir. (Cozby 1973, Snell ve ark.1989) ESDS'nin Türkiye koşullarına uyarlanma çalışmasında da üniversite grubunda kadın ve erkek deneklerin arkadaşta açılma konusunda benzeştikleri; ancak yetişkin grupla karşılaştırıldığında özellikle erkeklerin yüksek düzeyde farklılık gösterdikleri gözlenmiştir. Jourard (1971) genç ergenlerin arkadaşları kadar ailelerine de açıldıklarını belirtmektedir. Çalışmada yer alan denekler yaş açısından geç ergenlik dönemi içinde yer almaktadır.

İ.G. ile N.G. ve İ.G. ile P.G. arasında kadın terapistle açılma konusunda mutluluk, sakinlik gibi pozitif yüklü duyguların İ.G. tarafından anlamlı derecede fazla açılması; kıskançlık gibi daha negatif yüklü bir duygunun İ.G. tarafından her iki gruba göre daha az açılması dikkat çekicidir. Erkek terapistle açılma konusunda ise İ.G. ile N.G. arasında İ.G. yönünde anlamlı farklılık bulunmuştur. Duygu durumu açısından bakıldığında yalnızca sakinlik duygusunun açılması konusunda fark gözlenmiştir. İ.G. ile P.G. arasında erkek terapistle açılma konusunda herhangi bir duygu durumu için anlamlı fark bulunmamıştır.

İ.G. ile N.G. arasında aileye farklı duyguların açılması konusunda dikkat çeken bir nokta da İ.G.'unun kıskançlık dışında tüm duyguları daha az açıyor olmasıdır. Kıskançlık duygusunun ise İ.G. ile N.G. arasında aileye açılma konusunda İ.G. yönünde açılma gözlenen tek duygu olması önemli gözükmektedir. İ.G.'nun N.G. ve P.G.'a göre ortalama olarak daha fazla açıldığı duygular arkadaşta: depresyon, mutluluk, kaygı ve sakinlik; aileye: kıskançlık; kadın terapistle: depresyon, mutluluk, sakinlik, durgunluk ve korku; erkek terapistle: depresyon, mutluluk, kıskançlık, sakinlik ve korku duyguları olmuştur. Her ne kadar bu

duyguların tümü grupları açık seçik ayırdedemese de diğer iki gruptan bir farklılık görülmektedir. İ.G.'unun N.G. ve P.G.'a göre ortalama olarak daha az açtığı duygular arkadaş, aile ve erkek terapist için öfke duygusu ile kadın terapiste kıskançlık duygusu olmuştur. Buradan hareketle, İ.G.'nun genel olarak öfke duygusunu açmada zorluğu olduğunu ifade etmek yanlış olmaz. Ayrıca, kadın terapiste diğerlerinden daha farklı olarak, öfke duygusunun açılması ancak buna karşılık kıskançlık duygusunun açılmasında daha az istekli olmaları da dikkat çekmektedir.

Medeni durum açısından bakıldığında, evli olanların %48.48 ile çoğunluğu oluşturması intihar girişimlerinde yakın ilişkilerde iletişim problemlerinin yer almasını destekler görünmektedir. Çünkü evli olma, ebeveyn ilişkisi dışında eş ve eşin ailesi ile ilişkilerin (var ise çocuklarla ilişkilerin) yer aldığı bir süreçtir. Olası iletişim güçlüklerinin yanısıra çalışmada yer alan deneklerin genç olmaları da ergenlik dönemi gelişme sorunlarını yansıtmaları nedeniyle önem taşımaktadır. Kişinin varolan iletişim güçlüklerini yaşamasına yol açan ortamların evlilikle hem nitelik hem de nicelik açısından artmış olduğu söylenebilir.

Aile ile birlikte yaşam ve "çekirdek aile" özelliğini taşıyan İ.G.'unda deneklerin %45.44'ü son zamanlarda yaşamlarını önemli derecede etkileyen bir olay olduğunu; %54.56'sının böyle bir olay olmadığını ifade ettiği gözlenmiştir. Yaşamı önemli derecede etkileyen olayların belirtilme oranı normal ve psikiyatrik grupla karşılaştırıldığında oldukça yüksek gözükmektedir. İ.G.'ta diğer gruplara oranla yaşam olayının daha fazla ifade edilmiş olması ve yaşam olaylarının içeriğinde -insan ilişkilerine ait değişim ve/veya kayıp yaşanması ve intihar girişim nedeni olarak çeşitli tartışmaların gösterilmesi Farberow'un (1975) kişilerarası etmenler olarak tanımladığı gerginlikler ve tartışmaların intihar girişiminde yer almasıyla

uyuşmaktadır. Sonuç olarak intihar girişiminin, bu gerginlik ve tartışmalarla başedememeyle ortaya çıktığı söylenebilir. İntihar girişiminde bulunanların aile işlevlerinin değerlendirildiği bir çalışmada bu kişilerin, ailelerinde yaşanan problemleri çözme ve ailedeki genel işlevler açısından normallerden farklılaştıkları bulunmuştur. (Palabıyıkolu ve ark. 1991) Bu çalışmada da intihar girişim nedeni olarak ortaya konan tartışma ve problemler gözden geçirildiğinde, özellikle yakın kişilerarası ilişki problemlerini çözme konusunda bu grupta zorlanmalar olduğu görülmektedir. Öfke duygusunun aileye açılması açısından normallere göre farklı olan İ.G.'un bu özelliğinin problem çözme davranışını etkilediği düşünülebilir. Buradan hareketle başetme davranışlarının araştırılmasının önemli sonuçlar doğurabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada sonuçların intihar girişiminin dinamik açıklamasının yanısıra aile-sistem kuramlarının getirdiği yorumları ve girişimin zorlanma, yardım çağırısı (Farberow ve Schneidman 1965) niteliği taşınmasını desteklediği düşünülmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere intihar girişimine çok boyutlu bir yaklaşım hem birey için hem içinde bulunduğu çevre için gerekli görülmektedir.

Aileye duygusal olarak kendini açma konusunda İ.G., N.G. ile karşılaştırıldığında yalnızca öfke duygusunun paylaşılmasında farklılık saptanırken, P.G. ile karşılaştırıldığında herhangi bir duygu durumun paylaşılmasında fark bulunmamıştır. Yani İ.G. aileye öfke duygusunun açılması konusunda N.G.'a kıyasla P.G.'a daha çok benzemektedir. Ancak açılan duygunun açıklanan kişiyle ilişkide yer alan bir duygu ya da açılan kişiden bağımsız olarak yaşanmış bir duygu olup olmadığının araştırılması da önem taşıyabilir. Her ne kadar İ.G.'unda psikiyatrik tanı almamış olma ve belirgin psikopatoloji taşımayan olma kriter olarak alınmış olsa da çökkünlük, kaygı ve özellikle bedensel tepkilerle ortaya çıkan psikolojik bozukluklar açısından klinik anlamda tanı değerlendirmelerinin eksik olması bu grubun

P.G.'la biniştiği alanlar olabileceğini düşündürmektedir. Ancak gerek görüşme ve gerekse ölçek uygulama açısından belirli zaman ve emek sınırını aşan değerlendirme süreçlerinin uygulamadaki olanaksızlığı nedeniyle bu özelliklerin her birini değerlendirebilecek zamandan ve emekten tasarruf sağlayabilecek araçlara ihtiyaç olduğu açıktır. Bu konudaki zorluğa diğer bir çözüm de intihar girişimi olan kişilerin, acil serviste tıbbi müdahale için bekletilmelerinin dışında, psikolojik ve psikiyatrik değerlendirmenin yapılabileceği bir düzenlemede yer almaları olabilir.

İntihar girişimi sonrası psikolojik yardım isteyenler ile istemeyenler yalnızca erkek terapiste açılma konusunda farklılaşmaktadırlar. Bu açıdan psikolojik yardım isteyenler yönünde farklılık gözlenmiştir. Bu sonuç açılma davranışının hedef kişiye göre de değişebileceğini göstermektedir.

Ayrıca bu çalışmanın acil servis ortamında yapılmış olması, deneklerin uygulamayı çoğu zaman tek başlarına yapma şansını ortadan kaldırmıştır. Bunun kendini açma gibi mahremiyeti olan bir konunun nesnel olarak değerlendirilmesini etkilemiş olabileceği düşünülmektedir. Bu zorluk acil servisin çalışma koşullarından kaynaklandığı için hemen hiçbir zaman ortadan kalkması mümkün olmamış fakat en aza indirilmeye çalışılmıştır.

Uygulama açısından karşılaşılan birtakım zorlukların da araştırmanın sonuçları açısından etkili olabileceği düşünülmektedir. İ.G.'undaki denekler iki farklı kurumdan gelmektedir. Ayrıca P.G.'un oluşturulmasında "tanı almış olmanın" yeterli sayılması ve iki farklı kurumdan hastaların

çalışmaya dahil edilmesinin de özellikle tanı kriterleri açısından sorun yaratmış olabileceği düşünülmektedir. Daha ayrıntılı olarak İ.G. ve N.G. araştırmacının kontrolünde iken P.G.'ta tanı alma kriteri araştırmacının kontrolü dışında oluşmuştur.

Sonuçlara genel olarak bakıldığında, İ.G. ile P.G. kendini açma davranışı konusunda özellikle intihar girişimi açısından önemli bir duygu olarak ele alınan öfke duygusunun açılması konusunda benzer görülmektedir. İ.G. tanı açısından daha önce tanı almamış olma ve belirgin psikopatoloji göstermiyor olma kriteri bu grubun P.G.'a benzeyen yönleri olmasına da olanak tanımış olabilir. Ayrıca P.G.'ta belirgin tanı gruplarının alınmayıp yalnızca şizo-afektif bozukluk ve psikoz tanılarının dışta bırakılarak tanı açısından çeşitlilik taşıyan bir grupta çalışmanın karıştırıcı etkisinden söz edilebilir. Bütün bunlar birlikte ele alındığında ise hem intihar girişimi olan grubun hem de P.G.'un yardıma ihtiyaçları olması bakımından benzeşiyor olmalarının da bu sonucu doğurduğu söylenebilir. Çünkü çalışmada kullanılan değerlendirme aracı genel bir bilgi verme dışında ayrıntılı yorum sağlamayacak bir araçtır. Buna ek olarak benzer bir çalışmanın erkek deneklerle yapılmasının ve karşılaştırılmasının önemli sonuçlar getirebileceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak çalışma sonuçlarının hem tanı kriterleri hem de denek sayıları yönünden genellenebilirliğinin olmadığı; daha titiz tanı kriterleri ve farklı tanı gruplarını ayıracak şekilde düzenlemenin gerektiği ve duygularını açma davranışını ölçen araçların geliştirilmesi yolunda bir başlangıç oluşturabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Beck AT, Beck R, Kovacs M (1975) Classification of suicidal behaviour. *The American Journal of Psychiatry* (132) 285-287.

Bergman B., Brismar B. (1991) Suicide attempts by battered wives *Acta Psychiatrica Scandinavia* (83); 380-381.

Chaikin AL, Derlega VJ (1974) Variables affecting the appropriateness of self-disclosure. *Journal of Consulting and Clinical Psychology* XLII, 1; 588-593.

Cozby, PC (1973) Self-disclosure: A literature review. *Psychological Bulletin*. LXXVIV, 2:73-91.

Derlega VJ, Chaikin AL (1976) Norms affecting

self-disclosure in men and women. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. (44) 376-380.

Farberow NL, Shneidman ES (1965) *The cry for help* Graw Hill Book Company, USA.

Farberow NL ve Diğerleri (1975) *Cultural history of suicide, Suicide in Different Cultures* (Ed. Norman L. Farberow) 11-16 Baltimore, University Park Press.

Freud S (1956) *Mourning and melancholia*. *Collected Papers Vol. IV* (Ed. Jones Ernest) *The International Psycho-analytical Library*, No: 10, London: Hogart Press and The Institute of Psycho-Analysis.

Garcia PA, Geisler JS (1988) Sex and age/grade differences in adolescents Self-Disclosure. *Perceptual and Motor Skills* 67: 427-432.

Hendrick SS (1981) Self-disclosure and marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology* XL 6; 1150-1159.

Jourard SM (1971) *The transparent self*. Van Nostrand Reinhold Company.

Levinger G, Senn DJ (1967) Disclosure of feelings in marriage. *Merrill-Palmer Quarterly* 13; 237-249.

Menninger KA (1966) *Man against himself*. Harcourt, Brace and World, New York.

Öner N., LeCompte G. (1983) *Durumluk ve sürekli kaygı envanteri* el kitabı. İst. B.Ü. Yay.

Palabrykoğlu R., Azizoğlu S., Özayar H. ve Diğ. (1993) *İntihar girişimlerinde bulunanların aile işlevlerinin değerlendirilmesi*. *Kriz Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 69-75, Ankara.

Post AL, Witmaier BC, Radin ME (1978). Self-disclosure as a function of state and trait anxiety. *Journal of Consulting and Clinical Psychology* XLVI 1, 12-19.

Pöldinger WJ (1989) The psychopathology and psychodynamics of self-destruction. *Crisis* X.2:113-122.

Selçuk Z (1989) *Üniversite öğrencilerinin Kendini Açma davranışı* (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Hacettepe Üniv. Ankara.

Snell WE ve Diğerleri (1988) Development of the emotional self-disclosure scale *Sex Roles*. XVIII. Nos 1/2: 59-73.

Snell WE ve Diğerleri (1989) Men's and women's emotional disclosures: The Impact of disclosure recipient, culture and the masculine role. *Sex Roles*, XXI No S.7/8: 467-486.